

٨٤ سؤالاً في الصيام
48 ПИТАНЬ
ПРО ПІСТ

لفضيلة الشيخ العلامة
محمد بن صالح العثيمين

Шановний шейх:
Мухаммад ібн Саліх Аль-Усеймін

اللغة الأوكرانية

Українською мовою

القسم العلمي بمعهد السنة بإشراف الشيخ هيثم سرحان

Науковий відділ у Школі «Сунна»
під керівництвом шейха Хейсама Сархана

mahadsunnah.com/ alsarhaan.com

اللغة الأوكرانية

٨٤ سؤالاً في الصيام

48 ПИТАНЬ ПРО ШІСТ

لفضيلة الشيخ العلامة
محمد بن صالح العثيمين

Шановний шейх:

Мухаммад ібн Саліх Аль-Усеймін

غفر الله له ولوالديه وللمسلمين

Нехай пробачить Аллаг йому, його батькам та всім мусульманам

جمع ورتب

سالم بن محمد الجهني

Зібрав і впорядкував:

Салім ібн Мухаммад аль-Джухані

ترجمة

توفيق عبد الرحمن اوف

Переклад:

Тауфік Абдурахманов

القسم العلمي بمعهد السنة بإشراف الشيخ هيثم سرحان

Науковий відділ у Школі «Сунна»

під керівництвом шейха Хейсама Сархана

mahadsunnah.com/ alsarhaan.com

З ім'ям Аллага, Милостивого, Того, Хто є милість

Вступне слово

Хвала Аллагу – Господу світів, а також мир і благословення найкращому з творінь - Мухаммаду ібн Абді-Ляг, нехай благословить Аллаг і вітає його, а також його сімейство і сподвижників, і всіх, хто суворо пішов за ними до Дня Воскресіння; а потім:

О брати і сестри, які тримають піст! Щороку настає благородний місяць – місяць Рамадан, місяць пробачення та милості. Цей місяць приходить до нас, щоб пробудити нас від безтурботності, в якій ми перебуваємо, і змушує кожного з нас згадати про дії, здійснені протягом року, щоб подумати про них і подивитися на них з боку, звітуючи себе. Внаслідок цього людина оцінює свої вчинки та виправляє їх, щоб, скориставшись такою можливістю, звернутися до Аллага з каяттям, та чисельним здійсненням благих вчинків. Адже сьогодні є можливість здійснювати дії, і немає звіту, а завтра буде звіт, але не буде можливості здійснювати дії.

О мої брати, віруючі в Аллага, користуючись цим благословенним випадком я побажав скласти послання, присвячене посту, і назвати його: **«Сорок вісім питань про піст»**, на які відповів шановний шейх Мухаммад ібн Саліх аль-Усеймін, нехай змилосердиться над ним Всевишній Аллаг. Після цього я надав їх йому для перевірки, і він дозволив мені видати це послання. І нехай віддасть Аллаг йому благом, і принесе користь мусульманам у вигляді його знань. І не було в мене в цій справі іншого наміру, окрім того, щоб принести користь моїм братам-мусульманам, щоб мусульмани мали знання про положення своєї релігії, і поклонялися Аллагу так, як Він це в законив. Адже Всевишній Аллаг не прийме благодіяння людини, якщо це не було здійснено щиро заради Нього, відповідно до того, що в законив Його посланець, нехай благословить його Аллаг і вітає.

Прошу Великого Аллага, Господа благородного Трона, за допомогою Його прекрасних імен та найвищих атрибутів, щоб Він зробив це діяння, а також інші, щирими заради Його благородного Лица, і це принесло нам користь як у цьому житті, так і після смерті. Також я прошу Аллага, щоб Він зробив цю старанність прийнятою Його рабами, адже воістину, Він - Той, Хто чує, Відповідає. І наші благання завершуються словами: Хвала Аллагу, Господу світів.

Зібрав і впорядкував:

Абу Мухаммад Салім ібн Мухаммад Аль-Джухані

Які обов'язки лежать на нас у місяць Рамадан? **Шейх Мухаммад ібн Саліх Аль-Усеймін**

Місяць Рамадан – Величний, Благословенний. Аллаг послав цього місяця Коран - вірне керівництво для людей, зрозумілі докази вірного керівництва, та розрізнення. Він зробив піст цього місяця стовпом зі стовпів Іслама, і зробив додаткові молитви, які здійснюються цього місяця, причиною ще більшого збільшення нагород та порятунку від Вогню. Передається у двох «Сахіхах»¹, що посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: *«Хто тримав піст у місяць Рамадан з вірою та надією на нагороду, буде пробачено йому попередні гріхи, і хто вистояв молитву в Ніч приречення, буде пробачено йому попередні гріхи»*². Хто тримав піст у Рамадан з вірою – тобто: з вірою в Аллага, і вірою в шаріат³ Аллага, його прийняттям, покірністю, а також з надією на нагороду Аллага, яку Він визначив за цей піст, і при цьому – вистоював додаткові молитви. Хто вистоював молитви до Рамадану чи Ніч приречення, будучи описаним цими двома якостями – Віра та Надія - тому пробачить Аллаг попередні гріхи. І воістину, якщо ми подивимося у минуле, ми побачимо, що цього благословенного місяця відбулися великі події, спогади та добрі результати які радують віруючих.

Перша подія: Всевишній Аллаг послав Коран цього місяця, тобто - почав посилати його цього місяця і зробив його (Коран) благословенним. Через нього відкрили мусульмани землі на Сході і на Заході, ставши могутніми, і знамено Ісламу почало майоріти у кожному місці.

Не секрет для нас усіх, що праведному халіфу – Умару ібн Аль-Хаттабу, хай буде задоволений ним Аллаг, привезли корону Кісри

---

¹ Два найавторитетніших і достовірніших збірки хадісів: «Сахіх» Імама Аль-Бухарі, та «Сахіх» Імама Мусліма

² Привів Бухарі (1901) та Муслім (1731)

³ Шаріат - зведення релігійних законоположень

(Хосрова) у Медіну на двох верблюдах, як це згадується в історії. Вона була покладена перед Умаром, нехай буде задоволений ним Аллаг, і з неї не впав жоден (дорогоцінний) камінь. Все це вказує на могутність мусульман та приниження багатобожників, і вся хвала Аллагу. І воістину, ми твердо віримо, що якщо ісламська громада повернеться до Благородного Корану і судитимуть за ним, то лише після цього знайдуть могутність, якщо на те буде воля Аллага.

Однак не уникнути бджоляру жала бджоли, так само як і квітникареві – шипів. Не уникнути тому, хто став на шлях Ісламу та заклику до Ісламу, випробувань, перш ніж він здобуде перемогу. Сказав Всевишній Аллаг у Своїй Книзі: **«Ми неодмінно піддамо вас випробуванням, поки не дізнаємося тих із вас, хто бореться і виявляє терпіння, і поки не перевіримо ваші звістки»**⁴ також сказав Всевишній: **«Або ви думали, що увійдете в Рай, не відчувши того, що спіткало ваших попередників? Їх вражали злидні та хвороби. Вони переживали такі потрясіння, що Посланець і віруючі разом із ним говорили: «Коли ж прийде допомога Аллага?». Воістину, допомога Аллага близька»**.⁵

Друга подія, яка відбулася в цей Благословенний Місяць – Битва при Бадрі, що відбулася у другому році за хіджрою⁶. Причиною цієї битви було те, що посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, почув про караван курайшитів⁷, під керівництвом Абу Суф'яна, що повертається з Шама⁸ до Мекки. Дізнавшись про це, посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, негайно доручив своїм

---

⁴ Сура «Мухаммад», аят 13

⁵ Сура «Аль-Бакара», аят 214

⁶ Хіджра – ісламське літочислення, яке починається з моменту переселення пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає, з Мекки до Медіни

⁷ Курайшити – плем'я яке правило в Мецці за часів посланця Аллага, нехай благословить його Аллах і вітає

⁸ Шам – територія, поділена нині такі країни, як Сирія, Йорданія, Палестина...

сподвижникам вийти до каравану, щоб захопити його, бо курайшити дозволили собі вигнати посланця Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, і його сподвижників з їх будинків і захопити їхнє майно, і в той час між ними та між пророком, нехай благословить його Аллаг і вітає, не було жодних договорів та зобов'язань. Посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, подався до каравану, щоб захопити його, взявши з собою малочисельне військо близько трьохсот двадцяти чоловік, бо вони не готувалися до битви, а лише хотіли захопити караван. Тому вони виступили малочисельним військом, також з ними було сімдесят верблюдів, які йшли за ними, і всього два коня.

Щодо Абу Суф'яна, який вів караван, то він відправив людину в Мекку за підмогою, щоб врятувати караван від посланця Аллага, нехай благословить його Аллаг та вітає. (Почувши про це,) мешканці Мекки вийшли зі своїми мечами та зброєю, із зарозумілістю, як описав їх Аллаг у Своїх словах: **«Які гордовито вийшли зі своїх будинків, показуючи себе перед людьми, і збивали інших зі шляху Аллага. Аллаг знає все, що вони роблять».**⁹

На шляху Курайшитів досягла звістка про те, що Абу Суф'ян врятував караван від посланця Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає. Тоді вони почали радитися між собою – чи повертатися їм (у Мекку) чи ні? Тоді Абу Джахль¹⁰, який був їхнім ватажком, сказав: «Клянусь Аллагом, ми не повернемося, доки не досягнемо Бадра, де проведемо три дні, заколемо верблюдів, будемо їсти і пити вино, а співачки співатимуть нам пісні, і тоді ми прославимося серед арабів, які дізнаються про наш похід і військо, і завжди боятимуться нас».

Ці слова вказують на зарозумілість, вихваляння, і на впевненість у (своїй) помилці, за допомогою якої вони хочуть спростувати істину. Вони зійшлися з пророком, нехай благословить його Аллаг і вітає своїми мечами і зброєю, зарозумілістю і силою. Їхня чисельність була

---

⁹ Сура "Аль-Анфаль", аят 47

¹⁰ Амр бну Хішам аль-Мугіра – один із найлютіших ворогів Ісламу.

між 900 і 1000 чоловіків, що стосується Пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає, і його сподвижників, то їх було приблизно триста двадцять чоловік. Зійшлися дві групи: військо Аллага Святий Він і Великий і військо сатани, і добрий результат був за військом Аллага! Серед курайшитів було вбито сімдесят чоловіків із числа їх знаті та ватажків, і було взято в полон сімдесят. Пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, залишився на полі бою протягом трьох днів, як він робив це зазвичай після перемоги. На третій день він осідлав (верблюдицю і вирушив у дорогу), досягнувши краю криниці при Бадрі, в який було вкинуто чотирнадцять чоловік із числа ватажків курайшитів. Зупинившись біля криниці, він, нехай благословить його Аллаг і вітає, почав закликати їх іменами та іменами їхніх батьків, кажучи: **«О такий, син такого! Чи переконався ти в тому, що обіцяне вашим Господом є істиною? Воістину, я переконався, що обіцяне мені моїм Господом, є істиною!»** (Люди) сказали: «О посланець Аллага, як ти можеш розмовляти зі згнилими (мерццями)?» – тоді посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: **«Вони чують те, що я кажу не гірше за вас. Однак вони не можуть відповісти!»**¹¹ Потім пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, повернувся до Медіни з перемогою, і хвала Аллагу!

Третя подія – Завоювання Мекки. На той час Мекка була під владою багатобожників, які зіпсували її багатобожжям, зневірою та гріхами. Тому Аллаг дозволив своєму посланцю, нехай благословить його Аллаг і вітає, битися з жителями Мекки і зробив дозволим це на певний час, а після завоювання, вона стала знову забороненою, як і була заборонена до цього. Посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, увійшов до Мекки переможно і з тріумфом у п'ятницю, двадцятого Рамадану восьмого року по хиджрі і дійшов до дверей Кааби. В цей час курайшити стояли під Каабою і чекали на пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає, розмірковуючи про те, що він із нею зробить. Пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав **«О Курайшити, як ви думаєте, що я з вами зроблю?»**, і вони відповіли:

---

¹¹ Муслім (2874)

«Добро! Адже ти – благородний брат, син благородного брата! Посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: **«Ідіть, ви вільні!»**¹². Таким чином, посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, помилував їх після здобуття сили над ними, а це - найбільший прояв доброї вдачі і милосердя.

Після того, як ми вказали на події цього місяця, ми можемо поговорити про те, що ми повинні виконувати в місяць Рамадан. Діяння, які ми виконуємо в місяць Рамадан, є або обов'язковими, або бажаними. Обов'язкове – це піст, а бажане – вистоювання (додаткових молитв).

Піст - це, як ми всі знаємо, стримання від того, що його порушує, з моменту настання зорі (фаджр), до часу заходу сонця (магріб), поклоняючись таким чином Аллагу. Доказом цього є слова Всевишнього: **«Відтепер вступайте з ними в близькість і прагніть того, що наказав вам Аллаг. Їжте і пийте, доки ви зможете відрізнити білу нитку світанку від чорної, а потім тримайте піст до ночі»**¹³.

Метою посту не є тренування стійкості тіла перед спрагою, голодом та затрудненням. Проте (мета посту) – тренування душі через залишення того, що ми любимо, задля досягнення вдоволення Улюбленого(Аллага). Що стосується улюбленого, яке потрібно залишати, то це – їжа, питво та статеві стосунки. Саме це є бажаннями (пристрастю) людини.

А що стосується Улюбленого, достатку Якого ми бажаємо досягти, то це Аллаг, Пречистий Він і Великий! І необхідно, пам'ятати про намір залишити ці дії, що порушують піст, заради вдоволення Всевишнього Аллага.

Аллаг, Великий Він і Пречистий від недоліків, пояснив мудрість обов'язковості посту для цієї громади словами: **«О ті, які увірували! Вам наказано тримати піст, подібно до того, як він був наказаний**

---

¹² Ібн Ісхак передав у «Життєписі пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає» Ібн Хішама (78/4), а також ібн Сад в «Табакат» (141, 142/2)

¹³ Сура «Аль-Бакара», аят 187

вашим попередникам, - можливо, ви станете богобоязливі »¹⁴. «**Можливо**» тут для пояснення причин, тобто: «**о ті, які увірували, вам приписано тримати піст...**» для того, щоб ви боялися Аллага, залишили те, що заборонив Аллаг і робили те, що Він зобов'язав робити. Наводиться в «Сахіх»¹⁵, що пророк, нехай благословить його Аллах і вітає, сказав: «*Хто не залишить брехливі слова, справи відповідно до них і невігластво, то Аллаг не потребує, щоб він залишив їжу та питво*»¹⁶.

Тобто Аллаг не бажає від нас простого утримання від їжі та пиття, однак Він бажає, щоб ми залишили брехливі слова, справи відповідно до них і невігластво. Тому рекомендується тому, хто тримає піст, якщо хтось образив його або побажав на нього напасти, сказати: «Воістину, я тримаю піст!», і не відповідати йому (тим же). Оскільки, якщо він почне відповідати йому, той знову зневажить його, і той знову відповість йому – і буде його піст лише образою і рукоприкладством. А якщо ж він відповість йому: «Воістину, я тримаю піст!», – то той хто образив чи напав - зрозуміє, що той здатний йому відповісти, проте не відповідає через те, що піст йому забороняє подібні дії. Тоді перший перестане, йому стане соромно і не продовжуватиме його ображати чи нападати на нього.

Це і є мудрість зобов'язання посту. Розуміючи це, ми повинні прагнути підкорятися Аллагу згадуванням, читанням Корану, молитвою, милостинею, добротою по відношенню до творінь, привітністю, розкритими грудьми і добрими вдачами.... Ми повинні робити все, чим ми здатні виховати самих себе.

І якщо мусульманин перебуватиме у цьому становищі протягом усього місяця, то це на нього неодмінно має вплинути. Цей місяць не встигне і пройти, як він зміниться. Тому наприкінці місяця взаконено роздачу милостині розговіння (закят аль-фітр) для повної досконалості очищення душі. Оскільки душа очищується підкоренням

---

¹⁴ Сура «Аль-Бакара», аят 183

¹⁵ Йдеться про збірку хадісів Імама Аль-Бухарі

¹⁶ Аль-Бухарі (6058, 1903)

(Аллагу) і залишенням забороненого, а також пожертвуванням майна. Тому названа ця жертва очищенням (закятом).

Питання 1: Які дії порушують пост?

Відповідь: У Корані згадані три вчинки, які порушують піст: вживання їжі, питво та злягання. Доказом цього є слова Всевишнього: **«Відтепер вступайте з ними в близькість і прагніть того, що наказав вам Аллаг. Їжте і пийте, доки ви зможете відрізнити білу нитку світанку від чорної, та тримайте піст до ночі»**¹⁷.

Щодо їжі та пиття, то немає різниці, чи є вони дозволеними чи забороненими, корисними чи марними, шкідливими чи безпечними, чи було їх мало чи багато. З цього випливає те, що куріння порушує піст, незважаючи на те, що воно шкідливе та заборонене.

Вчені кажуть, що навіть людина проковтне зернятко, його піст порушиться, враховуючи те, що зернятко не принесе ніякої користі тілу, проте воно є тим, що порушує піст людини. І якщо з'їсть тісто, змішане з нечистотами, порушиться його піст, не дивлячись на те, що це шкідливо.

Третє – злягання, яке є одним із найважчих видів порушень посту, адже за нього належить викуплення наступного роду: звільнити раба, якщо хтось не зможе зробити цього, то треба тримати піст протягом двох місяців без перерви, а хто не здатний на це, то нагодувати шістдесят бідняків.

Четверте – сім'явиверження із задоволенням. Якщо людина стимулювала вихід сперми, відчуваючи при цьому насолоду, то її пост псується. Однак за це немає спокути, спокута буває лише за статевим актом.

П'яте – поживні ін'єкції – вони порушують піст. А що стосується неживчих ін'єкцій, то вони піст не порушують як внутрішньовенні, так і внутрішньом'язові, адже вони не виступають як їжа або пиття, і не замінюють їх.

Шосте – навмисний виклик блювання. Якщо людина викликала блювоту навмисно, це порушує піст. Якщо блювота вийшла сама (тобто це не навмисно), то піст не порушується.

Сьоме – вихід менструальної крові чи початок післяпологових кровотеч. Якщо з жінки вийшла менструальна або післяпологова кров,

---

¹⁷ Сура «Аль-Бакара», аят 187

навіть якщо за мить до заходу сонця, її піст порушується. Якщо ж кров вийшла після заходу сонця, хоча б на одну мить, то її піст (цього дня) дійсний.

Восьме - кровопускання (хіджама), згідно зі словами Посланця Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає: «Порушено піст того, хто робить хіджаму і того, кому її роблять»¹⁸. Відповідно, якщо зроблено кровопускання людині, і вийшла з неї кров, то псується її піст. Також псується піст того, хто провів йому процедуру кровопускання, якщо це було зроблено тим способом, який був поширений за часів пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає, який полягає в тому, що той, хто проводить процедуру кровопускання, висмоктував кров через певну судину. Якщо ж той, хто проводить процедуру кровопускання використовує інструменти, у яких немає необхідності висмоктувати кров самому, то: піст того, кому кровопускання робиться – порушено, а щодо того хто робить процедуру кровопускання, то в його випадку піст не порушується.

Якщо той, хто тримає піст, на якого покладено обов'язок посту, здійснить будь-що з дій, що порушують піст, в денний час, протягом місяця Рамадан, то:

1. Йому зараховується гріх;
2. Його піст порушується;
3. Він повинен утриматися від їжі та пиття до кінця цього дня (до заходу сонця);
4. Він повинен обов'язково відшкодувати піст за цей день.

Якщо ж порушення посту було за допомогою злягання, то, крім усього перерахованого, порушив піст, повинен також спокутувати цей вчинок. Однак ми повинні знати, що все це порушує піст лише за дотримання трьох умов, а саме:

1. Знання; 2. Пам'ять; 3. Бажання.

---

¹⁸ Абу Дауд (2367)

Якщо той, хто тримає піст, зробить щось із вищепереліченого за незнанням (наприклад, з'їсть щось), то його піст залишається дійсним. І немає різниці, чи був він незнаючим щодо часу, чи постанови (хукма).

Приклад незнання часу: мусульманин прокинувся наприкінці ночі, вважаючи, що час ранкової молитви ще настав; їсть, п'є і раптово дізнається у тому, що час ранкової молитви вже настав, то піст цієї людини є дійсним, так як він не знав щодо часу.

Приклад незнання постанови: людині, яка тримає піст, проводять процедуру кровопускання, і він не знає, що кровопускання порушує піст. У такому разі ми говоримо йому: «Твій піст є дійсним». А доказом цього є слова Всевишнього Аллага: **«Господь наш! Не карай нас, якщо ми забули або помилилися»**.¹⁹

А з Сунни: Хадіс від Асми бінт Абу Бакр, нехай буде задоволений ними Аллаг, який передає Бухарі у своєму «Сахіху», що вона сказала: «(Одного разу) за життя пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає, ми розговорілися в похмурий день , а потім виглянуло сонце »²⁰ - тобто вони розговорілися вдень, до заходу сонця. Однак вони цього не знали і вважали, що сонце вже зайшло. Пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, не наказав їм відшкодувати піст, а якби відшкодування посту було б обов'язковим, то він, нехай благословить його Аллаг і вітає, неодмінно наказав би їм відшкодувати його, а якби наказав, то до нас би це дійшло (в хадісах). І якщо (мусульманин) розговорівся, вважаючи, що сонце вже сховалось за горизонт, а потім він дізнався про інше, то обов'язково для нього продовжувати тримати піст до заходу сонця і таким чином його піст буде дійсним.

Друга умова: щоб людина пам'ятала (про піст). Протилежність пам'яті – забудькуватість. І якщо той, хто тримав піст, поїв або випив що-небудь по забудькуватості, то його піст залишається дійсним, за словами Всевишнього: **«Господь наш! Не карай нас, якщо ми забули або помилилися»** ²¹ . І за словами посланця Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, які передав Абу Хурейра: *«Той, хто*

---

¹⁹ Сура «Аль-Бакара», аят 286

²⁰ Аль-Бухарі (1959)

²¹ Сура «Аль-Бакара», аят 286

повинен тримати піст та забув (про піст) і поїв або випив, то нехай продовжує піст, адже воістину нагодував і напоїв його Аллаг»²².

Третя умова: бажання. Якщо той, хто тримає піст, зробив щось із того, що порушує піст без бажання або не на власний вибір, то його піст дійсний. Наприклад, якщо він полоскав рот, і вода потрапила всередину без його бажання, то його піст є дійсним.

Або якщо чоловік змусив дружину до злягання, і вона не змогла його відштовхнути від себе, то її піст дійсний, тому що вона цього не хотіла. І доказом цього є слова Всевишнього Аллаха: «Гнів Аллага впаде на тих, хто зрікся Аллага після того, як увірував, – не на тих, хто був примушений до цього, тоді як у його серці спочивала тверда віра»²³.

Якщо той, хто тримає піст, був примушений до розговіння без його бажання, то немає на ньому нічого (ні гріха, ні спокути) і його піст дійсний.

Запитання 2: Чи є у нічної молитви в Рамадан певна кількість (ракатів) чи ні?

Відповідь: Немає обов'язкової кількості ракатів для додаткової нічної молитви в Рамадан. І якщо людина буде вистоювати у молитві всю ніч, то це дозволено; або якщо вистоювати двадцять чи п'ятдесят ракатів – це також можна. Однак є переважна кількість ракатів, які вистоював пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, і це одинадцять чи тринадцять ракатів. Мати правовірних, Аїша, нехай буде задоволений нею Аллаг, була запитана про те, яким чином вистоював молитви пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, в Рамадан. На що вона відповіла: "Ні в Рамадан, ні в інший час він не вистоював більше, ніж одинадцять ракатів"²⁴. Однак необхідно, щоб ці ракати встановлювалися так, як взаконено: необхідно подовжити читання (Корану), а також поясний і земний поклони, стояння після поясного поклону та сидіння між двома земними поклонами. І не робити їх

---

²² Муслім (2686)

²³ Сура «Ан-Нахль», аят 106

²⁴ Аль-Бухарі (1147, 3569) Муслім (1670)

подібно до того, як роблять їх деякі люди сьогодні, а саме – поспіхом, заважаючи тим, хто молиться позаду виконувати те, що виконувати необхідно. Адже бути імамом – це (свого роду) опікунство. А опікун повинен робити те, що корисніше і правильніше. Імам, який дбає лише про те, щоб скоріше піти – це неправильно! Навпаки, імам повинен робити те, що робив пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає: продовжувати стояння в молитві, поясній та земній поклони, сидіння, – відповідно до того, що передано (від пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає), також – багато просити (Аллага) у благанні (дуа), багато читати Коран, вихваляти Аллага тощо.

Питання 3: Якщо мусульманин молиться позаду імама, який вистоює більше одинадцяти ракатів, чи потрібно йому слідувати у такому разі за імамом, чи піти після того, як імам завершить здійснення одинадцяти ракатів?

Відповідь: Відповідно до Сунної, необхідно слідувати за імамом, тому що якщо людина піде до закінчення молитви за імамом, вона не отримає нагороди, подібною до нагороди за вистоювання молитви цілої ночі. А посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: *«Хто вистоював молитву з імамом до тих пір, поки той не завершить молитву, запишеться йому нагорода, ніби він простояв усю ніч у молитві»*²⁵, (і сказав він це) для того, щоб спонукати людину вистоювати всю молитву з імамом, поки він її не завершить.

І воістину, сподвижники, нехай буде задоволений ними Аллаг, йшли за імамом у збільшенні взаконеної кількості ракатів в одній молитві. А трапилося подібне з правителем правовірних Усманом ібн Аффаном, нехай буде задоволений ним Аллаг, коли він виконав молитву в Міні, під час Хаджу, в чотири ракати. У той час, як посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, Абу Бакр, Умар і сам Усман, перші вісім років свого правління, робили два ракати, а потім він (Усман) виконав чотири, за що його осуджували сподвижники, проте пішли за ним і зробили разом із ним чотири ракати. І якщо таким

---

²⁵ Абу Дауд (1375), Ат-Тідрмізі (806), назвав достовірним Аль-Альбані.

був шлях сподвижників, а саме – прагнення слідувати за імамом, то що ж сталося з деякими людьми, які бачать імама, який вистоює більшу кількість ракатів, ніж вистоював пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, а це одинадцять ракатів, і йдуть посеред молитви? Свідками цього ми можемо бути в Заповідній мечеті, коли деякі люди залишають молитву раніше імама, аргументуючи, що взаконено лише одинадцять ракатів.

Питання 4: Деякі люди їдять і п'ють, коли звучить другий азан²⁶ на ранкову молитву в місяць Рамадан. Чи є їх піст дійсним?

Відповідь: Якщо муадзін дає азан з твердим переконанням, що настав час ранкової молитви (фаджр), то стає обов'язковим утримання (від їжі, пиття...) з того моменту, коли людина почула азан, і потрібно припинити їсти або пити (з цього моменту).

Однак якщо муадзін²⁷ дає азан припускаючи (тобто, не маючи твердого переконання), що фаджр настав, як це відбувається в наш час, то можна їсти і пити поки муадзін не завершить азан.

Питання 5: Багатьох людей в місяць Рамадан турбує лише одне – їжа та сон. І став Рамадан місяцем лінощів і млявості. Також деякі (люди) бавляться вночі і сплять вдень. То яка ваше настанова для таких (людей)?

Відповідь: Я вважаю, що це насправді містить у собі втрату часу та майна. Якщо в людей одна турбота - їсти різноманітну їжу, спати вдень, не спати вночі, займаючись марними справами..., то це, без сумніву, - втрата цінної можливості, якої, можливо, більше в житті не буде. Розсудлива ж людина – це той, хто в Рамадан спить стільки, скільки необхідно в першу частину ночі, вистоює молитву таравіх²⁸,

---

²⁶ Азан – заклик на молитву. Перший азан дається до фаджра приблизно за годину, або півгодини. А другий – коли настає час ранкової молитви

²⁷ Хто закликає на молитву;

²⁸ Таравіх – нічна молитва на місяць Рамадан

здійснює додаткові нічні молитви в останню частину ночі, якщо йому вдається це, а також не позбавляє їжі та пиття.

Тим, у кого є можливість, необхідно прагнути годувати тих, хто тримає піст у мечетях або в інших місцях, адже той, хто нагодував мусульманина, який тримав піст, отримає таку ж нагороду. І якщо людина нагодувала своїх братів, які тримали піст, то йому належить нагорода, подібна до їхньої нагороди. Тому тим, кого Аллаг збагатив - потрібно користуватися такою можливістю, щоб здобути більше нагород.

Питання 6: Деякі імами мечетей в Рамадан подовжують благання (дуа), а деякі вкорочують - що ж правильніше?

Відповідь: Правильніше - щоб благання не було занадто довгим, а також не було дуже коротким. Адже надмірне подовження, яке важко для людей, заборонене. Як тільки до пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає, дійшла звістка про те, що Муаз ібн Джабаль надто подовжив молитву (будучи імамом) серед свого народу, посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, розгнівався так, як не гнівався в інших його зверненнях, і сказав Муазу ібн Джабалу: *«Ти смут'ян, о Муаз?»*²⁹.

Тому необхідно обмежуватися словами благання, які передані нам (у Корані та Сунні), або подовжити трохи, так, щоб це не викликало труднощів. І немає сумніву в тому, що надмірне подовження, важко для людей, особливо слабких з їх числа... Адже серед людей є такі, які мають невідкладні справи, і вони не хочуть залишати молитву раніше імама, і скрутним стає для них залишатися з ним. .

Тому я рекомендую моїм братам-імамам, щоб вони дотримувалися середини, і іноді залишали вимову благання, щоб не подумали люди, що благання-кунут³⁰ є обов'язковим у молитві вітр³¹.

---

²⁹ Аль-Бухарі (704), Муслім (972)

³⁰ Кунут - благання, що зазвичай вимовляється в молитві вітр.

³¹ Вітр – заключна молитва, що здійснюється після нічних молитв, що складається з непарної кількості ракаат.

Питання 7: Яка достовірність хадіса: «Порушено піст того, хто робить кровопускання і того, кому його роблять»³²?

Відповідь: Цей хадіс назвав достовірним імам Ахмад, та помилює його Аллаг, а також шейх аль-іслям ібн Таймія, Ібн аль-Кайїм, та інші дослідники (хадисів), тому хадіс є достовірним. А також ця постанова є правильною з практичної точки зору, адже з того, кому проводять процедуру кровопускання, виходить багато крові, що послаблює його організм. Якщо ж організм ослаб, то він потребує харчування.

Якщо той, хто постить, потребує проведення процедури кровопускання, і її провели, то ми скажемо йому: «Ти розговівся! Їж і пий, щоб повернулася сила твого організму».

А якщо він не потребує кровопускання, то ми скажемо йому: "Не роби кровопускання, якщо піст є обов'язковим!" – у такому разі його сила збережеться доти, доки піст не припиниться.

Питання 8: Яка постанова щодо того, щоб жителі Джидди вирушали до Мекки для молитви таравіх?

Відповідь: Немає проблем у тому, щоб людина відправилася в Заповідну мечеть для здійснення молитви таравіх, оскільки Заповідна мечеть одна з тих мечетей, заради поїздки в яку, можна збиратися і вирушати в дорогу. Однак якщо людина займає посаду або є імамом у мечеті, то вона не повинна залишати свою службу або місце імама, щоб вирушити до Заповідної мечеті для молитви. Адже молитва в Заповідній мечеті – сунна, а виконання посадових обов'язків є обов'язковим, і не можна залишати виконання обов'язкової дії на користь бажаної.

І до мене дійшла звістка про те, що деякі імами залишають свої мечеті і вирушають до Мекки для затворництва (ітікаф) у Заповідній мечеті, або для здійснення молитви таравіх, а це є помилкою. Адже виконання обов'язків – обов'язкове, а відправлення до Мекки для здійснення таравіх чи затворництва не є обов'язковим.

---

³² Абу Дауд (2367)

Питання 9: Яка постанова щодо пошуку імамів, які мають гарний голос?

Відповідь: Я вважаю, що це дозволено; проте краще, якщо людина буде молитися у своїй мечеті, щоб люди об'єднувалися навколо імаму у своїх мечетях, і щоб мечеті не залишилися без людей. А також, щоб не було стовпотворіння в тій мечеті, читання імама яке є красивим, адже це може призвести до скрути або чогось засудженого. Може статися так, що людина схопить жінку, яка вийде з цієї мечеті, в якій велика кількість людей і натовп, спробує її відвести, а вона навіть і не відчує цього, окрім як після певної відстані.

Тому ми вважаємо, що людині (треба) залишатися у своїй мечеті, щоб вона не пустувала, щоб у ній вистоювались колективні молитви, щоб люди збиралися навколо свого імама, а також, щоб не було труднощів і натовпів (у мечеті, імам якої читає Коран красивим голосом).

Питання 10: Чи призводить до розговіння здачі великої кількості крові?

Відповідь: Якщо здавання великої кількості крові призводить до такого ж результату, що і кровопускання (хіджама), а саме: слабкість організму і потреба в харчуванні, його положення таке ж, як і положення кровопускання.

А щодо вихід крові без волі людини, наприклад, якщо людина поранилася і це призвело до втрати великої кількості крові, то в цьому немає шкоди (для посту), оскільки це сталося не за бажанням.

Запитання 11: Чи відбувається молитва таравіх у ніч перед святом?

Відповідь: Якщо достовірно встановлено появу молодого місяця в тридцять ніч Рамадану, то таравіх не відбувається так само, як і додаткові нічні молитви (у колективі, мечеті). Це тому, що таравіх та додаткові нічні молитви взаконені до Рамадану. Якщо достовірно встановлено закінчення місяця, то таравіх не виконується, а люди вирушають із мечетей у свої будинки.

Запитання 12: Чи дозволено перебувати в Заповідній мечеті (тому хто робить ітікаф) виходити, щоб поїсти чи попити? І чи можна підніматися на дах мечеті для прослуховування уроків?

Відповідь: Так, дозволено перебувати (під час усамітнення) в Заповідній або іншій мечеті виходити для того, щоб попити або поїсти, – якщо він не в змозі принести їжу та пиття з собою в мечеть, – оскільки це справа, в якій є необхідність. Подібно до того, як йому необхідно вийти для справлення потреби, або для здійснення повного обмивання від осквернення (джанаба), якщо він осквернився. Так само і підйом на дах мечеті не приносить шкоди (ітікафу), тому що вихід із нижніх дверей мечеті для того, щоб піднятися вище – це лише кілька кроків, і при цьому метою людини є повернення в мечеть, і в цьому немає проблем.

Питання 13: Юнак, не знаючи про те, що це порушує піст, зайнявся онанізмом у Рамадан, коли його здолало бажання. Яке його становище?

Відповідь: Його становище полягає в тому, що він нічим не зобов'язаний, тому що ми вказали раніше на те, що піст порушується за трьох умов: знання, пам'ять та бажання. Однак я скажу: воістину людина повинна виявляти терпіння і не займатися онанізмом, оскільки це є забороненою дією, за словами Аллага: **«Які оберігають свої статеві органи від усіх, крім своїх дружин чи невільників, якими оволоділи їхні десниці, за що вони не заслуговують осуду, тоді як бажаючи понад цього- є злочинцями»³³**, і тому, що пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: **«О молодь, нехай одружиться з вас той, хто має можливість, оскільки це сприяє утриманню очей від порочних поглядів і збереження цнотливості, а хто неспроможний – той нехай тримає піст»³⁴**.

І якби онанізм був дозволеним, то посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, неодмінно вказав би нам на нього.

---

³³ Сура «Аль-Мумінун», аяти 5-7

³⁴ Аль-Бухарі (1905), Муслім (3379)

Адже це легше для мукалляфа³⁵, і в цьому людина знаходить насолоду, на відміну від посту, який є важким для людини. Те, що посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, вказав на дотримання посту, вказує на те, що онанізм не є дозволеним.

Питання 14: Який стан посту в Рамадан при невиконанні молитви?

Відповідь: Воістину той, хто тримає піст і не молиться, не приносить йому користі його піст, і не приймається його піст, і не спадає з нього з цієї причини відповідальність. Більше того, від нього не вимагається дотримання посту, поки він не молиться, тому що той, хто не молиться, подібний до юдею і християнина. Що ви думаєте про юдея чи християнина, який буде тримати піст, сповідуючи свою релігію? Хіба від нього буде прийнято (піст)? Ні! Тому ми скажемо такій людині: принеси своє каяття перед Аллагом здійсненням молитви, і тримай піст, а хто приносить своє каяття перед Аллагом, то Аллаг прийме його каяття.

Питання 15: Деякі люди кажуть, що неможливо дізнатися про початок і кінець усіх місяців за допомогою спостереження (молодого місяця), відповідно необхідно довести рахунок до тридцяти днів на місяць Шабан, і так само вчинити в Рамадан. Як розглянути подібні слова з погляду шаріату?

Відповідь: Слова про те, що неможливо дізнатися про початок і кінець усіх місяців за допомогою спостереження, неправильні. Навпаки, бачення молодих місяців кожного місяця можливе. Тому посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: *«Коли ви побачите його (молодий місяць), то починайте тримати піст, і коли побачите його (знову), припиняйте піст»*³⁶.

---

³⁵ Мукалляф – це статевозріла, розумна людина, відповідальна за виконання релігійних зобов'язань, і до якої звернений заклик ісламу

³⁶ Аль-Бухарі (1900), Муслім (2471)

Пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, не пов'язав би будь-що (у разі настання місяця) з чимось неможливим (в даному випадку бачення молодого місяця). І якщо можна побачити молодий місяць Рамадану, то це можливо і в інші місяці.

А що стосується другої частини питання, в якій йдеться, що необхідно довести рахунок місяця Шабан і Рамадан до тридцяти днів, то правильніше, що якщо буде хмарно і неможливо побачити молодий місяць, через хмари, пил і т.п., то в такому випадку необхідно довести рахунок місяця Шабан до тридцяти (днів), а потім розпочати піст. Так само (потрібно зробити) і в місяць Рамадан – довести рахунок до тридцяти, а потім завершити піст. Саме так сказано в хадисі посланця Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, який сказав: *«Тримайте піст, коли побачите його (молодий місяць) і завершуйте піст, коли його побачите, а якщо ж буде хмарно, то відрахуйте тридцять днів»*³⁷, а в іншому хадисі (сказано): *«Доведіть рахунок до тридцяти»*.

Ґрунтуючись на це, якщо в тридцяту ніч Шабана люди почали спостерігати за (появою) молодого місяця, і не побачили його, то вони доводять Шабан до тридцяти днів. (І також) якщо в тридцяту ніч Рамадану люди почали спостерігати за (появою) молодого місяця, і не побачили його, то вони доводять Рамадан до тридцяти днів.

Питання 16: Який метод затвердження початку місяця є правильним з погляду шаріату? Чи дозволено спиратися на обчислення астрономічних обсерваторій для затвердження початку чи кінця місяця? І чи можна мусульманину користуватися біноклем під час спостереження молодого місяця?

Відповідь: Метод затвердження початку місяця, згідно з шаріатом, полягає в тому, щоб люди спостерігали за появою молодого місяця. І необхідно, щоб це були ті люди, у релігії та доброму зорі яких можна бути впевненим.

Якщо вони побачать (молодий місяць), то стає обов'язковим діяти відповідно до того, що за цим полягає, а саме – розпочати піст,

---

³⁷ Аль-Бухарі (1909), Муслім (2481)

якщо це – молодий місяць Рамадану; або – завершити піст, якщо це – молодий місяць Шавваля. І неприпустимо спиратися на вирахування астрономічних обсерваторій, якщо немає змоги побачити (молодий місяць). А якщо можна спостерігати (молодий місяць) хоча б з цих обсерваторій, то спиратися (на це видіння) дозволено, згідно з узагальненістю слів пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає: *«Коли ви побачите його (молодий місяць), то починайте тримати піст, і коли побачите його (знову), припиняйте піст»*³⁸, а щодо виключно вирахування (без спостереження за місяцем), то неприпустимо спиратися лише на них.

Що стосується використання бінокля, який є інструментом для спостереження, що наближає бачення молодого місяця, то немає в цьому проблем, однак це не є обов'язковим, оскільки із зовнішнього сенсу Сунни розуміється те, що спиратися потрібно на спостереження, яке є звичайним (або відомим), а не на якесь інше. Однак якщо людина, якій можна довіряти, використала (цей інструмент) і побачила (молодий місяць), то необхідно надходити відповідно до цього бачення. І люди за старих часів користувалися (подібними методами), забираючись на мінарети в тридцять ніч Шабана або Рамадана, і спостерігаючи (за молодим місяцем) за допомогою підзорних труб.

У будь-якому випадку, коли б і яким чином не був побачений (молодий місяць), стає обов'язковим діяти відповідно до того, що тягне за собою це бачення, згідно з узагальненістю слів пророка, нехай благословить його Аллах і вітає: *«Коли ви побачите його (молодий місяць), то починайте постити, і коли побачите його (знову), припиняйте піст»*³⁹.

Запитання 17: Чи зобов'язані всі мусульмани, у всіх країнах, розпочати піст при одному баченні (молодого місяця)? І як робити мусульманам у деяких країнах невіруючих, у яких немає відповідного шаріату спостереження (молодого місяця)?

---

³⁸ Аль-Бухарі (1909), Муслім (2481)

³⁹ Аль-Бухарі (1900), Муслім (2471)

Відповідь: Серед володарів знання є розбіжність щодо цього питання, тобто: якщо молодий місяць було помітно в одній із країн мусульман, і його помітність було затверджено методом, що відповідає шаріату, то чи зобов'язані інші мусульмани вчиняти відповідно до того, що за собою тягне це бачення? Серед володарів знання є такі, хто каже, що (всі інші мусульмани) зобов'язані вчиняти відповідно до того, що за собою тягне це бачення, згідно з узагальненістю слів Всевишнього Аллага: **«Той із вас, кого застане цей місяць, повинен тримати піст»**⁴⁰, а також пророк, нехай благословить його Аллах і вітає, сказав: *«Коли ви побачите його (молодий місяць), то починайте тримати піст»*⁴¹. Сказали (вчені), що звернення в даному випадку загальне для всіх мусульман. Відомо, що (в Хадисі) немає на увазі те, що кожен повинен спостерігати (молодий місяць) сам, так як це важко. Проте мається на увазі бачення (місяця) тим, чиїм баченням затверджується настання місяця⁴². І це (становище) загальне у всіх місцевостях.

Інші ж володарі знання дотримуються думки у тому, що й поява (молодого місяця у різних місцевостях) не збігається астрономічно, кожна місцевість спостерігає (місяць) самостійно. А якщо поява (молодого місяця в кількох місцевостях) збігається астрономічно, і якщо в одній із цих місцевостей був помічений (молодий місяць) то люди (в інших місцевостях, у яких поява місяця збігається з першою місцевістю), і які особисто його не спостерігали, також зобов'язані вчиняти відповідно до того, що за собою тягне це бачення (а саме – розпочати піст). Доказ (цієї групи вчених) той самий, що й у перших – Всевишній Аллаг сказав: **«Той із вас, кого застане цей місяць, повинен тримати піст»**⁴³, і відомо, що в аяті не йдеться про те, щоб кожна людина особисто спостерігала за (молодим місяцем). Однак мова в аяті йде про місцевість, в якій (молодий місяць) було помітно, а також про кожену місцевість, поява молодого місяця в якій збігається

---

⁴⁰ Сура "Аль-Бакара", аят 185

⁴¹ Аль-Бухарі (1900), Муслім (2471)

⁴² Тобто, той, у добропорядності та доброму зорі якого, можна бути впевненим

⁴³ Сура «Аль-Бакара», аят 185

астрономічно (з місцевістю, де місяць було помітно). А щодо тих (місцевостей), поява молодого місяця в яких не збігається астрономічно (з тією місцевістю, де місяць було помітно), то вони насправді не бачили (місяць) і не перебувають у стані тих, хто його бачив. Також (вчені, які дотримуються цієї думки) сказали щодо слів Пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає: *«Коли ви побачите його (тобто молодий місяць), то починайте тримати піст, і коли побачите його (знову), припиняйте піст»*⁴⁴, тобто. - Ті, хто знаходяться в місцевості, поява місяця в якій астрономічно не збігається з тією місцевістю, в якій місяць було помітно, той не бачив (молодий місяць) насправді, і не перебуває в положенні тих, хто його бачив. Також (вчені, які дотримуються цієї думки) сказали, що місячний розклад схожий на щоденний розклад, тобто, так само як і час початку і кінця посту кожен день відрізняється (у різних місцевостях), так само різниться і час початку і кінця посту (на початку та наприкінці) місяця; і відомо, що відмінність щоденних розкладів має вплив (на початок і кінець посту) згідно з одногосною думкою мусульман, адже жителі сходу утримуються від їжі першніж жителі заходу, так само як і завершують піст раніше за них. І якщо ми скажемо, що астрономічне виявлення місяця різниться (у різних місцевостях) коли йдеться про щоденний розклад, то також ми говоримо і коли йдеться про місячний розклад.

Також, щодо слів Всевишнього Аллага: **«Відтепер вступайте з ними в близькість і прагніть того, що наказав вам Аллаг. Їжте і пийте, поки ви не зможете відрізнити білу нитку світанку від чорної, а потім тримайте піст до ночі»**⁴⁵, а також слів посланця Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає: *«Якщо настане ніч з того боку (зі сходу), і піде день у той бік (на захід), і зайде сонце за горизонт, то (настав час) розговіння для того, хто тримає піст »*⁴⁶, - то ніхто не зможе сказати, що це положення спільне для всіх мусульман у всіх країнах.

---

⁴⁴ Аль-Бухарі (1900), Муслім (2471)

⁴⁵ Сура "Аль-Бакара", аят 187

⁴⁶ Аль-Бухарі (1954), Муслім (2526)

Також ми скажемо і щодо слів Всевишнього Аллага: **«Той із вас, кого застане цей місяць, повинен тримати піст»**⁴⁷, і слів пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає: *«Коли ви побачите його (тобто молодий місяць), то починайте тримати піст, і коли побачите його (знову), припиняйте піст»*⁴⁸.

У цій думці, як ви могли помітити, є сильна сторона, відповідно до змісту (релігійних) текстів, їх правильного розгляду та судження за аналогією, а саме – аналогією між щоденним та місячним розкладами.

Деякі, з числа володарів знання, схилилися до думки про те, що постанова (про початок або кінець місяця) залежить від рішення правителя. Коли він вважає обов'язковим розпочати піст, або завершити його, спираючись при цьому на шаріатське джерело, тоді і необхідно діяти відповідно до того, що за собою це тягне, щоб люди не поділялися, перебуваючи при цьому в підпорядкуванні одного правителя. Доказом (цієї групи вчених) є узагальненість сенсу хадіса: *«Поститися (потрібно тоді), коли тримають піст люди, і завершити піст – коли завершують піст люди»*⁴⁹.

Також є й інші думки щодо цього питання, які були згадані володарями знання, які передають розбіжності у цій темі.

А щодо другої частини питання, яка полягала в наступному: *«як тримати піст мусульманам у країнах невіруючих, у яких немає відповідного шаріату спостереження (молодого місяця)?»*, то ці люди можуть (і самі) побачити молодий місяць, який відповідним шаріату способом - спостерігаючи за ним, якщо вони мають таку можливість. Якщо такої можливості немає, і якщо ми скажемо про правильність першої думки в цьому питанні, то в даній ситуації, коли затвердять бачення молодого місяця в ісламській країні – вони (що живуть у країнах не мусульман) вчиняють відповідно до того, що за собою тягне це бачення (починають дотримання посту) і все одно, чи бачили вони (самі молодий місяць) чи ні.

---

⁴⁷ Див. виноску 43

⁴⁸ Див. виноску 44

⁴⁹ Ат-Тірмізі (697), назвав достовірним Аль-Альбані.

Якщо ж ми скажемо про правильність іншої думки, яка полягає в тому, що кожна місцевість спостерігає за появою місяця, якщо його поява астрономічно не збігається з іншими місцевостями; то згідно з цією думкою, ті, хто не зміг спостерігати місяць у своїй місцевості, йдуть за найближчою ісламською країною, адже це найбільше, що вони можуть зробити.

Питання 18: Якщо мумульманин побачив молодий місяць, однак він не зміг донести цю звістку до відповідної інстанції (суду), чи обов'язково йому в такому разі розпочати дотримання посту?

Відповідь: У цьому питанні серед вчених є розбіжності. Серед них є ті, хто каже, що він повинен тримати піст. Інші кажуть, що він не зобов'язаний цього робити. Основа в тому, що молодий місяць (хіляль) - це те, звістка яка поширилася серед людей, або молодий місяць - це те, бачення чого було зафіксовано після заходу сонця, і неважливо поширилося це серед людей, чи ні.

Думка, яка здається правильнішою мені, полягає в тому, що той, хто побачить молодий місяць, після чого не буде у нього сумнівів у тому, що він його побачив, при цьому він знаходився у віддаленому місці, і ніхто разом з ним його не бачив і не спостерігав за ним, то він повинен тримати піст. Доказом цього є слова Всевишнього Аллага: **«Той із вас, кого застане цей місяць, повинен тримати піст»⁵⁰**, і слова Пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає: *«Коли ви побачите його (тобто молодий місяць), то починайте тримати піст»⁵¹*. Однак якщо він перебував у місцевості (населеній людьми), і засвідчив про зорове фіксування молодого місяця в суді, у відповідь на що суд відкинув його свідectво, то в такому разі він повинен тримати піст таємно, щоб не показувати відкрито про те, що він суперечить людям.

---

⁵⁰ Сура "Аль-Бакара", аят 185

⁵¹ Аль-Бухарі (1900), Муслім (2471)

Питання 19: Чи передається від посланця Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає певні слова благання (дуа), які бажано вимовити тому, хто побачив молодий місяць? І чи дозволено тому, хто почув звістку про бачення місяця, вимовити це благання, навіть якщо сам він його не бачив?

Відповідь: Так, йому (бажано) сказати:

الله أكبر اللهم أهله علينا بالأمن والإيمان والسلامة والإسلام والتوفيق لما تحبه وترضاه.
ربي وربك الله هلال خير ورشد

/Аллагу Акбар! Аллагумма агіллягу 'алейна білль-амні уаль-імані уас-саламати уаль-іслями уат-тауфікі ліма тухіббугу уа тардагу. Раббі уа раббука-Ллаг. Хілялю хейрін уа рушд/

Аллаг Великий! О Аллаг, піднеси його над нами з безпекою, вірою, благополуччям, покірністю та допомогою у вчиненні того, що Ти любиш, і чим Ти задоволений. Мій Господь, і твій Господь Аллаг! Місяць добра і прямого шляху».

Передається це у двох хадисах від посланця Аллага, нехай благословить його Аллаг та вітає, щодо (достовірності) яких є незначні висловлювання. Зовнішній сенс хадіса вказує на те, що це благання слід вимовляти лише під час бачення молодого місяця. Що стосується того, хто почув про нього і не бачив його особисто, то для нього вимова цього благання не є взаконеним.

Питання 20: Якщо люди дізналися про початок місяця (Рамадан) лише після того, як пройшла частина дня, чи обов'язково їм утримуватися (від того, що порушує піст) протягом частини дня, що залишилася, або потрібно відшкодувати?

Відповідь: Якщо люди дізналися про початок місяця Рамадан посеред дня, то вони повинні утриматися (від того, що порушує піст протягом частини дня), оскільки було встановлено, що цей день - частина Рамадану, відповідно стриманість стає обов'язковою. Проте чи зобов'язані вони потім відшкодувати піст цього дня? У цьому питанні є суперечності серед володарів знання. Більшість вчених дотримуються думки про те, що відшкодування для них є обов'язковим, оскільки вони не мали наміру тримати піст з початку

дня, навпаки, частина їх дня пройшла без намірів (на дотримання), а пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: «Справи ґрунтуються на намірах, і кожному дістанеться те, на що він мав намір (отримати)»⁵².

Інші володарі знання схилилися до того, що ці люди не зобов'язані відшкодувати піст, оскільки вони не дотримувалися його, ґрунтуючись на своєму незнанні. А незнаюча людина виправдана через своє незнання. Проте відшкодування безпечніше і краще, з погляду позбавлення відповідальності. Пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав *«Відштовхни те, в чому ти маєш сумніви, до того, у чому ти не маєш сумнівів»*⁵³. Насправді це лише один день, відшкодування посту, який не є скрутним, і (відшкодувавши його, будуть) спокійні душа та серце.

Питання 21: Чи зараховується гріх усім мусульманам, якщо ніхто з них не спостерігав за появою молодого місяця, як на початку Рамадану, так і в його кінці?

Відповідь: Спостереження молодого місяця, чи то в Рамадан, чи Шавваль - явище відоме за часів сподвижників, нехай буде задоволений ними Аллаг, за словами Ібн Умара, нехай буде задоволений Аллаг ним і його батьком: «Люди спостерігали молодий місяць, і я повідомив пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає, про те, що я його помітив. Тоді він почав тримати піст (ґрунтуючись на моєму баченні) і наказав тримати піст людям»⁵⁴. І немає сумнівів у тому, що шлях сподвижників, нехай буде задоволений ними Аллаг, - найдосконаліший і найповніший шлях.

Запитання 22: Якщо людина прийняла Іслам після кількох днів місяця Рамадан, чи зобов'язаний він відшкодувати піст пропущених днів?

---

⁵² Аль-Бухарі (1), Муслім (4962)

⁵³ Аль-Бухарі, книга «Торгівлі», розділ про пояснення сумнівного

⁵⁴ Абу Дауд (2342), назвав достовірним Аль-Альбані в "Аль-Ірва" (908)

Відповідь: Така людина не зобов'язана відшкодовувати піст попередніх днів, тому що протягом цих днів вона була невіруючою, а невіруючий не зобов'язаний відшкодовувати добрі діяння, вчинення яких він упустив, за словами Всевишнього Аллага: **«Скажи невіруючим, що якщо вони припинять, то їм буде пробачено те, що було у минулому»**⁵⁵; а також, тому що люди під час посланця Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, приймали Іслам, і він не наказував їм відшкодовувати те, що вони пропустили з посту, молитв, закатів. Однак якщо людина прийме Іслам у середині дня, чи зобов'язана вона утриматися (від того, що порушує піст) та відшкодувати (піст за цей день)? Чи він зобов'язаний утриматися, а потім не відшкодовувати (піст цього дня)? Чи для нього не обов'язково ні стриманість, ні відшкодування?

У цьому питанні серед володарів знання є суперечність. Більше правильне думка у тому, що він повинен утриматися (від усього, що порушує піст) і має відшкодовувати (піст цього дня). Таким чином, він повинен утриматися, тому що він став серед тих, для кого (піст) обов'язковий; і він не зобов'язаний відшкодовувати (піст цього дня), оскільки до того (як він прийняв Іслам), він не був серед тих, для кого (піст) обов'язковий. Положення такої людини, як становище дитини, яка досягла статевого дозрівання посеред дня, адже в такому разі вона зобов'язана утриматися (від того, що порушує піст), і не зобов'язана відшкодовувати (піст цього дня), відповідно до більш правильної думки і в цьому питанні.

Питання 23: Чи потрібно наказувати дітям, молодшим за п'ятнадцять років, тримати піст, так само як і здійснення молитви?

Відповідь: Так, дітям, які не досягли статевого дозрівання, потрібно наказувати дотримання посту, якщо вони здатні його дотримуватися, відповідно до того, як робили сподвижники, нехай буде задоволений ними Аллаг відносно своїх дітей.

---

⁵⁵ Сура "Аль-Анфаль", аят 38

Власники знання вказали на те, що опікун повинен наказувати тримати піст тим з дітей, хто перебуває під його опікою, щоб вони привчилися і звикли до нього, а також, щоб їх характер увібрав основи Ісламу, і (піст) для них став подібним до інстинкту.

Однак якщо (дотримання посту) важко або шкідливо для них, то вони не зобов'язані (його дотримуватись). Користуючись нагодою, я хочу звернути увагу на вчинок, який походить від деяких батьків або матерів, і який полягає в тому, що вони забороняють тримати піст своїм дітям, і це суперечить тому, як вчиняли сподвижники, нехай буде задоволений ними Аллаг. Ці люди стверджують, що вони забороняють своїм дітям (тримати піст) з милосердя та жалості щодо них. Однак дійсність полягає в тому, що милосердя стосовно дітей проявляється в тому, щоб наказувати їм дотримуватися приписів Ісламу, а також у привчанні до них. Адже немає сумнівів у тому, що саме така турбота та виховання є найкращими та повноцінними. Достовірно передається від пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає, що він сказав: *«Воістину, чоловік є пастирем своїх домочадців, і він відповідальний за свою паству»*⁵⁶. Тому опікуни повинні боятися Аллага щодо дітей та сім'ї, які перебувають під їхньою опікою, а також повинні наказувати їм те, що вони зобов'язані виконувати, з розпоряджень ісламського шаріату.

Питання 24: Якщо через кілька днів від початку Рамадану, людина зцілилася від хвороби, щодо якої лікарі вирішили, що вона невиліковна, – чи зобов'язана вона в такому разі відшкодувати піст минулих днів?

Відповідь: Якщо людина не дотримувалася посту в місяць Рамадан через хворобу, на лікування якої немає надії, - (що стало відомим) на основі звичайної практики, або за постановою лікарів, - така людина зобов'язана нагодувати за кожен день бідняка. Якщо він зробив таким чином, після чого Аллаг визначив йому зцілення, то він не зобов'язаний відшкодувати піст за дні, за які він нагодував

---

⁵⁶ Аль-Бухарі (2409), Муслім (1829)

(бідняків). Тому що нагодувавши (бідняків), замість дотримання посту, він звільнився від відповідальності.

А після звільнення від відповідальності він нічим іншим не зобов'язується. Прикладом цього також може послужити питання, що згадали правознавці, та змилоствивиться над ними Аллаг, про людину, яка не здатна виконати обов'язкове паломництво (хадж) з причини (хвороби), на позбавлення якої немає надії; потім він відправляє когось для того, щоб той здійснив паломництво за нього, після чого зцілюється (від хвороби) – така людина не зобов'язується (паломництвом) вдруге.

Питання 25: Деякі імами мечетей під час здійснення молитви-таравіх наслідують читання інших (читачів) для покращення голосу при читанні Корану. Чи є таке діяння взаконеним і дозволеним?

Відповідь: Покращення голосу при читанні Корану є взаконеним, і посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, наказав робити таким чином. Одного разу вночі посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, слухав читання Абу Муси Аль-Ашарі, і йому сподобалося це читання, після чого він сказав йому: *«Тобі була дарована свірель⁵⁷, з числа свірелей сімейства Дауда»⁵⁸*. Відповідно, якщо імам мечеті наслідує (під час читання Корану в молитві) людині, чий голос і читання є гарними, щоб прикрасити свій голос і читання книги Всемогутнього і Великого Аллага, то таке діяння є взаконеним саме по собі, а також непрямыми причинами. Адже (це діяння) сприяє підбадьоренню тих, хто молиться позаду (імама), а також їх зосередженості та уважному прослуховуванню цього читання. І Всевишній Аллаг дарує Свою милість комусь забажає, адже Він - Володар великої милості!

Питання 26: Деякі імами намагаються пом'якшити серця тих, хто молиться і вплинути на них, іноді змінюючи інтонацію

---

⁵⁷ Вказівка на гарний голос Абу Муси

⁵⁸ Аль-Бухарі (5048), Муслім (793)

голосу під час здійснення молитви-таравіх та читання благаання-кунут. Я чув, що деякі люди осуджують подібне, а що ви скажете щодо цього, нехай береже вас Аллаг?

Відповідь: Я вважаю, якщо подібне діяння буде в рамках взаконеного шаріатом, то це дозволено, і немає в цьому шкоди. Тому Абу Муса Аль-Ашарі сказав пророку, щоб благословив його Аллаг і вітає: *«Якби я знав, що ти слухаєш моє читання, я б його зробив кращим!»* – тобто, покращив би його та прикрасив. Тому, якщо деякі люди прикрашають свій голос, або змінюють його таким чином, щоб пом'якшувалися серця (слухаючих), то я не бачу в цьому нічого поганого. Однак у цьому питанні може виявлятися крайність, як якщо (читач Корану) під час читання кожного слова з Корану, надходить таким чином, як сказано у питанні. Я вважаю, що подібне є крайністю, і не належить робити таким чином. А знання належить Аллагу.

Питання 27: Що ви скажете про тих, хто спить безперервно день? Деякі з них моляться в колективі, а деякі – ні. Піст таких людей є дійсним?

Відповідь: Піст таких людей є дійсним і вони звільняються від відповідальності, однак (цей піст) має великий недолік (є неповноцінним), і разом з цим, він суперечить меті, через яку він був взаконений, як сказав Всевишній Аллаг: **«О ті, які увірували! Вам наказано піст, подібно до того, як він був приписаний вашим попередникам, щоб ви стали богобоязливими »**⁵⁹.

А посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: *«Хто не залишить брехливі слова, справи відповідно до них і невігластво, то Аллаг не потребує, щоб він залишив їжу та питво»*⁶⁰.

Відомо, що пропущення молитви і байдужість до неї, не є частиною богобоязливості, і не є залишенням справ відповідно до брехливих промов, і подібні дії суперечать тому, що бажали Всевишній Аллаг і Його посланець від обов'язку.

---

⁵⁹ Сура «Аль-Бакара», аят 183

⁶⁰ Аль-Бухарі (6058, 1903)

Я дивуюся тим, хто спить день безперервно, а потім не спить ночами. І можливо, що вони не сплять у забавах, від яких немає ніякої користі, або ж (не спають), роблячи заборонені діяння, заробляючи гріхи. Моя настанова їм, і подібним до них, полягає в тому, щоб вони боялися Всемогутнього і Великого Аллага, і просили Його про допомогу для дотримання посту таким чином, яким Він буде задоволений. І щоб вони використовували (цей час) для згадування (Аллага), читання Корану, хорошого ставлення до людей та інших діянь, які взаконені в ісламському шаріаті. Посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, був щедрою людиною, і ще щедрішим він був у (місяць) Рамадан, коли з ним зустрівся (ангел) Джібріль і вивчав разом з ним Коран⁶¹, і тоді він був щедрішим на все благо, ніж вільний вітер⁶².

Питання 28: Ми можемо спостерігати, як деякі мусульмани ставляться зі зневагою до здійснення молитви протягом усього року, а коли настає місяць Рамадан, вони поспішають до молитви, посту та читання Корану. Яким буде їх піст? І яка ваше настанова їм?

Відповідь: Їх піст є дійсним, оскільки він був дотриманий тими, від кого він приймається, разом з цим вони не робили що-небудь, що його псує, а це означає що він – дійсний. Однак моя настанова їм полягає в тому, щоб вони боялися Всевишнього Аллага щодо себе, і щоб вони поклонялися Всевишньому Аллагу через те, що Він їх зобов'язав, у всі часи та у всіх місцях. Адже людина не знає про час своєї смерті. Може бути так, що (деякі люди) чекають на місяць Рамадан (щоб покаятися і приступити до поклоніння), проте не застають його... Але ж Аллаг не зробив кінцевим терміном (для завершення поклоніння) нічого, крім смерті, як сказав Всевишній: **«Поклоняйся Господу**

---

⁶¹ Мова йде про повторення Корану

⁶² Аль-Бухарі (1902), Муслім (2307). Йдеться про те, що посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, поспішав робити добро швидше, ніж була швидкість посланого Аллагом, на благо людей, вітру

твоєму, доки переконаність не явиться до тебе»⁶³, тобто. - Поки не з'явиться до тебе смерть, в якій полягає переконаність.

Запитання 29: Чи достатньо мати намір на дотримання посту (на початку місяця) Рамадан, чи необхідно брати намір щодня окремо?

Відповідь: Відомо, що кожен, хто прокидається наприкінці ночі для вживання передсвітанкової їжі (сухур), бажає тримати піст (цього дня), і в цьому немає сумніву. Адже кожна розумна людина, яка робить щось на свій вибір, робить це виходячи з бажання, а бажання – це і є намір. Людина не стане їсти наприкінці ночі, окрім як бажуючи тримати піст (цього дня). А якби він хотів лише поїсти, то його звичкою не було б їсти у такий час. Це є намір.

Однак це питання важливе в наступній ситуації: якщо припустити, що мусульманин заснув до заходу сонця (в один із днів) Рамадану, і ніхто не розбудив його до світанку (фаджру) наступного дня, через що він не взяв намір щодо дотримуватися посту з ночі. Чи скажемо ми, що його піст у цей день є дійсним, на підставі попереднього наміру? Або скажемо, що його піст недійсний, так як він не взяв намір на дотримання посту з (що передує цьому дню) ночі?

Ми скажемо, що його піст дійсний! Адже вірна думка полягає в тому, що достатньо наміру на початку (місяця) Рамадан, і немає потреби в оновленні наміру щодня. Виняток є ситуація, у якій виникає причина, що дозволяє розговіння в середині місяця⁶⁴, в такому разі необхідно поновити намір про дотримання посту.

Питання 30: Яка постанова шаріату щодо прийому їжі та пиття в той час, як муадзін закликає до молитви, або після короткого проміжку часу після заклику (на молитву), особливо, якщо час настання зорі (фаджр) не відомий напевно?

---

⁶³ Сура «Аль-Хіджр», аят 99

⁶⁴ Наприклад, хвороба або відправлення в дорогу

Відповідь: Межі часу, після якого тримаючий піст, повинен утриматися від їжі і пиття – це світанок (фаджр), за словами Всевишнього Аллага: **«Відтепер вступайте з ними в близькість і прагніть того, що наказав вам Аллаг. Їжте і пийте, доки ви зможете відрізнити білу нитку світанку від чорної, та тримайте піст до ночі»**⁶⁵.

А також за словами пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає: *«Їжте і пийте, доки азан не скаже Ібн Умм Мактум, адже він вимовляє азан лише після світанку»*⁶⁶.

Орієнтуватися необхідно на настання світанку. Якщо муадзін є гідним довіри, і каже, що він вимовляє азан лише після настання світанку, як тільки він скаже азан, відразу необхідно обов'язково втриматися (від дій, які порушують піст). Якщо ж муадзін вимовляє азан, опираючись на припущення, то буде безпечнішим втриматися після того, як людина почує цей азан; окрім випадку, якщо він знаходиться у відкритій місцевості і сам може спостерігати світанок, то в такому разі він не повинен втримуватися (почати тримати піст), навіть якщо почує азан, до тих пір, поки не побачить настання світанку (на власні очі), якщо тільки немає жодних перешкод, що заважають цьому спостереженню. Адже Всевишній Аллаг пов'язав постанову (про початок посту) з відмінністю білої нитки світанку від чорної, а пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав про азан Ібн Умм Мактума: *«Він вимовляє азан лише після настання світанку»*⁶⁷.

Користуючись нагодою, я хочу звернути увагу на дії, які роблять деякі муадзіни, а саме: вони вимовляють азан за чотири-п'ять хвилин до світанку, вважаючи, що це є запобіжним заходом при дотриманні посту. Ми ж назвемо цю обережність «надмірністю», адже вона не є запобіжним заходом, в законеним шаріатом, а пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: *«Загинули надмірні!»*⁶⁸. Такий запобіжний захід є неправильним, оскільки оберігаючи піст, вони

---

⁶⁵ Сура «Аль-Бакара», аят 187

⁶⁶ Аль-Бухарі (1918)

⁶⁷ Див. попер. виноску

⁶⁸ Муслім (6878)

поставилися зі зневагою до молитви. Адже багато людей, почувши азан, який пролунав раніше, встають і приступають до здійснення ранкової молитви; і вийде так, що вони зроблять її передчасно, а передчасна молитва є недійсною. Тому таке дії є неналежними по відношенню до тих, хто молиться. Також це є неналежним і по відношенню до тих, хто тримає піст, адже вони втримуються від їжі та пиття, в той час як Аллаг дозволив їм це. Таким чином, це є злочином по відношенню до тих, хто тримає піст, яким було заборонено те, що дозволив їм Аллаг; а також – стосовно тих, хто молиться, які здійснили молитву перед її часом, і це призвело до того, що вона стала недійсною.

Тому муадзін повинен боятися Великого і Всемогутнього Аллага, і в своєму прагненні (вимовити азан) він повинен слідувати правильному шляху, на який вказують Коран і Сунна.

Запитання 31: У деяких країнах день тягнеться дуже довго, що виходить за межі звичного. Іноді він сягає двадцяти годин. Чи зобов'язані мусульмани в цих країнах тримати піст цілий день?

Відповідь: Так, вони повинні тримати піст весь день, за словами Всевишнього Аллага: **«Відтепер вступайте з ними в близькість і прагніть того, що наказав вам Аллаг. Їжте і пийте, поки ви не зможете відрізнити білу нитку світанку від чорної, а потім тримайте піст до ночі»**⁶⁹, а також – словами пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає: *«Якщо настане ніч з того боку (з сходу), і піде день у той бік (на захід), і зайшло сонце, то (настав час) розговіння для того, хто тримає піст»*⁷⁰.

Питання 32: На фірмі, що належить мусульманину, працюють немусульмани. Чи дозволено власнику забороняти їм пити і їсти перед співробітниками з числа мусульман у денний час (місяця) Рамадан?

---

⁶⁹ Сура «Аль-Бакара», аят 187

⁷⁰ Аль-Бухарі (1954), Муслім (2526)

Відповідь: По-перше, не належить людині наймати співробітників з числа немусульман, маючи можливість наймати (для цієї роботи) мусульман, адже вони кращі за інших. Всевишній Аллаг сказав: **«Віруючий невільник кращий за багатобожника, навіть якщо він сподобався вам»**⁷¹. Однак якщо є потреба у наймі співробітників-немусульман, це дозволено в межах потреби.

А що стосується прийняття ними їжі та пиття в денний час Рамадану перед мусульманами, які тримають піст, то в цьому немає шкоди. Адже мусульманин, який тримає піст, віддає хвалу Всемогутньому і Великому Аллагу за те, що Він наставив його на шлях Ісламу, в якому укладено щастя цього життя, і наступного. Він вихваляє Аллага за те, що Він врятував його від тих випробувань, які були послані тим, хто не пішов шляхом Всемогутнього і Великого Аллага. Адже за те, що мусульманин обмежений у прийнятті їжі та пиття в денний час Рамадану, він отримає винагороду в День Воскресіння, коли йому буде сказано: **«Їжте та пийте на здоров'я за те, що ви здійснили минулими днями!»**⁷² Однак що стосується немусульман, то їм слід забороняти їжу та пиття в громадських місцях, оскільки це порушує загальний представницький вигляд Ісламу в країні.

Питання 33: Чи порушують піст хула і плітки, що вимовляються в денний час Рамадану?

Відповідь: Хула та плітки не порушують піст, проте позбавляють його повноцінності. Всевишній Аллаг сказав: **«О ті, які увірували! Вам приписаний піст, подібно до того, як він був приписаний вашим попередникам, щоб ви стали богобоязливими»**⁷³, а пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: *«Хто не залишить*

---

⁷¹ Сура «Аль-Бакара», аят 221

⁷² Сура «Аль-Хакка», аят 24

⁷³ Сура «Аль-Бакара», аят 183

брехливі слова, справи відповідно до них і невігластво, то Аллаг не потребує, щоб він залишив їжу та питво»⁷⁴.

Питання 34: Якщо я побачив того, хто тримає піст, який їсть або п'є в денний час Рамадана, чи потрібно мені нагадати йому (про піст) чи ні?

Відповідь: Той, хто побачить як тримаючий піст їсть або п'є в денний час Рамадана, зобов'язаний нагадати йому (про піст), за словами пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає, коли він помилився в молитві: *«Якщо я забуду, нагадайте мені»⁷⁵* .

Людина, яка забула (про піст), виправдана через свою забудькуватість. Однак той, хто пам'ятає і знає, що певні дії є порушуваними піст, і разом з цим він не вказав (тому, хто робить) на це діяння, то така людина виявляє недбалість (стосовно того, хто забув про піст). Адже це його брат, і він повинен бажати для брата того самого, що хоче і собі.

Говорячи загалом, той, хто побачив того, хто тримає піст під час їжі або пиття по забудькуватості в денний час Рамадану, повинен нагадати йому (про піст). А той, хто тримає піст (після цього), повинен відразу припинити прийом їжі, і не дозволено йому продовжувати їсти або пити. Більше того, навіть якщо в роті у нього буде вода або їжа, він зобов'язаний їх виплюнути, і не дозволено йому ковтати їх після того, як йому нагадали, або він сам згадав про піст.

Користуючись нагодою, я хочу роз'яснити, що піст мусульманина, якщо він здійснив щось, що порушує його, не порушується у трьох ситуаціях:

- 1. Якщо він забув;**
- 2. Якщо він не знав;**
- 3. Якщо він не хотів.**

Якщо він забув (про те, що тримає піст), і поїв чи попив, то його піст дійсний, за словами пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає: *«Той, хто тримає піст, якщо забув (про піст) і поїв чи випив, то*

---

⁷⁴ Аль-Бухарі (6058, 1903)

⁷⁵ Аль-Бухарі (401), Муслім (572)

нехай продовжує піст, адже воістину нагодував і напоїв його Аллаг »⁷⁶. Якщо ж людина прийняла їжу або випила (що-небудь), вважаючи, що світанок ще не настав, або - що сонце вже сіло, потім стало відомо, що дійсність суперечить його припущенню, то піст його дійсний згідно з хадисом Асми бінт Абу Бакр, нехай буде задоволений ними Аллаг, яка сказала: «(Одного разу) за життя пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає, ми розговорилися в похмурий день, а потім визирнуло сонце» ⁷⁷ - і посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, не наказав їм відшкодувати піст (за цей день). Якби відшкодування (в даному випадку) було обов'язковим, то він неодмінно наказав би їм (відшкодувати піст за цей день); а якби він наказав, до нас це неодмінно дійшло б. Адже якби пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, наказав їм (відшкодувати піст), то цей вчинок став би частиною шаріату Аллага, який має бути збережений та доведений (до людей) до Дня Воскресіння.

Також, якщо (тримаючий піст) не мав наміру зробити щось, що порушує піст (проте це трапилося), то його піст не порушується. Як, наприклад, якщо людина полоскала рота (під час омивання) і вода проникла всередину - в такій ситуації його піст не порушується, так як він зробив це ненавмисно.

Також, якщо (у людини) трапилася полюція⁷⁸, в той час, як він дотримувався посту, то його піст не порушений, адже сплячий не має наміру (здійснити щось). Всевишній Аллаг сказав: **«Не буде на вас гріха, якщо ви зробите помилку, якщо тільки ваші серця не задумали це навмисно»**⁷⁹.

Питання 35: Чи є обов'язковим повне прочитання Корану в (місяць) Рамадан для того, хто тримає піст?

---

⁷⁶ Муслім (2686)

⁷⁷ Аль-Бухарі (1959)

⁷⁸ Мимовільне сім'явиверження уві сні

⁷⁹ Сура «Аль-Ахзаб», аят 5

Відповідь: Повне прочитання Корану в (місяць) Рамадан не є обов'язковим вчинком для того, хто тримає піст. Однак людині належить більше читати Коран цього місяця, згідно Сунні посланця Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає. Адже в Рамадан (ангел) Джибріль вивчав⁸⁰ Коран разом з пророком, нехай благословить його Аллаг і вітає.

Питання 36: Яка постанова (шаріату) щодо таравіх? І яка кількість його ракатів, згідно Сунні?

Відповідь: Молитва-таравіх є сунною (бажаним вчинком), яку встановив посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає для своєї громади. Протягом трьох ночей він вистоював цю молитву разом зі своїми сподвижниками, а потім залишив її (здійснення), побоюючись, що вона стане обов'язковою для них. Потім люди залишалися в такому стані (тобто не робили цю молитву разом) протягом правління Абу Бакра і на початку правління Умара. Після чого Умар об'єднав людей (у колектив для здійснення таравіх). Імамами ж у цій молитві були: Тамім Ад-Дарі та Убий ібн Каб. З тих пір люди виконують цю молитву в колективі до цього дня, і вона є бажаною в (протягом місяця) Рамадан.

А щодо кількості її ракатів, то їх одинадцять чи тринадцять – така сунна в цій молитві. Проте, якщо (людина) зробить більше (ракатів), це дозволено, і немає у цьому шкоди. Адже передається від наших попередників (саляфів), що вони робили різну кількість ракатів: більше і менше (зазначеного вище), і ніхто з них не осуджував іншого. Тому, якщо хтось зробить більше (ракатів), його не слід за це осуджувати. Однак обмежитися кількістю ракатів, що передаються (у Сунні), краще.

У Сунні є вказівка на те, що дозволено робити більшу кількість ракатів, як передається в Аль-Бухарі та інших, за словами Ібн Умара, нехай буде задоволений Аллаг ним і його батьком, що одна людина запитала пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає, про (додаткову) нічну молитву, на що він відповів: «*(Нічна молитва*

---

⁸⁰ Тобто повторював

звершується) по два ракати. Якщо ж хтось із вас побоюється настання світанку, то нехай завершить їх одним непарним ракатом, щоб загальна кількість досконалих (ракатів) була непарною»⁸¹, (в даному хадисі) пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, не вказав на певну кількість ракатів, яким варто обмежитися. Однак важливо, щоб молитва-таравіх супроводжувалася смиренністю та спокоєм у поясну та земному поклонах, а також під час випрямлення з них. Також не варто робити так, як роблять деякі люди, а саме – виявляти поспіх (у виконанні молитви) настільки, що це не дозволяє тим, хто молиться виконати будь-які бажані, – або навіть обов'язкові, – дії (молитви), намагаючись таким чином бути першим, хто вийде з мечеті, щоб люди більше відвідували саме цю (мечеть). Така (поведінка) суперечить тому, що взаконено. Імам зобов'язаний боятися Аллага щодо тих, хто (молиться) за ним: він не повинен подовжувати молитву настільки, що це завдає їм незручності, і виходить за рамки (взаконеного) у Сунні; а також – вкорочувати (молитву) настільки, що (ті хто моляться) не встигають виконати обов'язкові чи бажані дії (взаконені у молитві). Тому правознавці сказали: «Якщо імаму недозволено виявляти поспіх настільки, що це не дає тим, хто молиться позаду виконати бажані дії, то що тоді говорити про поспіх, який не дозволяє, тим хто молиться, виконувати обов'язкові дії?! Такий поспіх для імаму є забороненим!» Ми просимо у Аллага стійкості та благополуччя для нас та для наших братів.

Питання 37: Чи дозволено об'єднувати всю молитву-таравіх, або її частину, разом з вітром в один салям⁸² (тобто, здійснювати ракати безперервно, і завершити молитву лише після здійснення вітру)?

Відповідь: Це робить молитву недійсною, адже пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: «*Нічна молитва здійснюється по два ракати*», а об'єднання всіх ракатів у (одну молитву) з одним

---

⁸¹ Аль-Бухарі (990), Муслім (1695)

⁸² Мова йде про вимову слів «Ас-Салям алейкум уа рахмату-Ллаг» наприкінці молитви

салямом (суперечить словам) «по два ракати». Таким чином, (такий порядок виконання таравіх) суперечить тому, що наказав посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає. Але пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: «Хто виконає дії, на які не було нашого наказу, то це не прийнято (Аллагом)»⁸³. Імам Ахмад, нехай змилується над ним Аллаг, говорив про те, що хто встане на третій ракат у (додатковій) нічній молитві, той (подібний до того, хто) став на третій ракат у ранковій (фаджр) молитві. Тобто якщо (той хто молиться) продовжив (здійснювати молитву) після того, як усвідомив (що став на третій ракат), то його молитва буде недійсною, як це буває у випадку з ранковою молитвою. Тому, якщо мусульманин здійснюючи молитву-таравіх, став на третій ракат по забудькуватості, а потім згадав про це, він зобов'язан повернутися (у сидяче положення), вимовити ташахху⁸⁴, і здійснити виправні земні поклони (суджуд ас-сагв) після молитви. Якщо він не зробить таким чином, то його молитва буде недійсною.

Деякі люди помилково розуміють хадис, в якому Аїша, хай буде задоволений нею Аллаг, була запитана про те, якою була молитва пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає в Рамадан, і вона відповіла: «Ні в Рамадан, ні в інший час він не вистоював більш ніж одинадцять ракатів. Спочатку він робив чотири (раката), і не питай мене про їхню красу і тривалість, потім він робив (ще) чотири (раката), і не питай мене про їхню красу і тривалість, після чого він робив три (ракати)»⁸⁵. Деякі люди (виходячи з цього хадиса) помилково зрозуміли, що перші чотири ракати відбуваються з одним салямом, а потім другі чотири ракати – з іншим, а потім три ракати вітру – також з одним салямом. Однак цей хадис може нести в собі як цей зміст, так і інший, а саме: він робив чотири ракати з двома салямами (після кожних двох), після чого сідав відпочити і набратися сил, а потім таким же

---

⁸³ Муслім (4514)

⁸⁴ Слова, що вимовляються після другого земного поклону у другому та останньому ракатах молитви

⁸⁵ Аль-Бухарі (1147, 3569), Муслім (1670)

чином робив ще чотири ракати – такий сенс ближчий (до істини). Тобто, він робив по два ракати (з салямом після кожних двох), але сідав відпочити і набратися сил після перших чотирьох ракатів, також (він робив) і в наступних чотирьох ракатах: робив по два, а потім відпочивав.

Цей зміст підкріплюють слова пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає: *«Нічна молитва здійснюється по два ракати»*. Таким чином, ми об'єднали між його словами та діяннями. А що стосується ймовірного сенсу про те, що (молитва) складалася з чотирьох ракатів з одним салямом, то він може мати місце, однак таке розуміння є неправильним, відповідно до згаданих нами словами пророка, нехай благословить його Аллаг і вітає: *«Нічна молитва відбувається по два ракати»*.

А що стосується молитви-вітр, яку здійснюємо в три ракати, то це має два види:

1. Вимовити салям (тобто завершити молитву) після двох ракатів, а потім зробити третій;

2. Здійснити три ракати поспіль з одним ташаххудом і салямом в кінці третього ракату.

Питання 38: Що ви скажете про деяких людей, які говорять, що слова благання, що вимовляються після завершення повного прочитання Корану, є вигаданим нововведенням?

Відповідь: Що стосується слів благання, що вимовляються після завершення повного прочитання Корану, то я не знаю цьому достовірної основи, на яку можна було б спиратися, ні з Сунни посланця Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, ні з діянь сподвижників, нехай буде задоволений ними Аллаг. Межа того, що передається (у цій темі) - це вчинок Анаса ібн Маліка, нехай буде задоволений ним Аллаг, який збирав свою сім'ю і звертався (до Аллага) з благанням, коли хотів завершити повне прочитання Корану, проте він не робив таким чином (безпосередньо) у молитві.

А в молитву, як відомо, не можна вводити благання в тих місцях, про які не сказано в Сунні, за словами пророка, нехай благословить

його Аллаг і вітає: *«Моліться так, як ви бачили тих, хто молиться мені»*⁸⁶.

А що стосується того, щоб називати це благання, яке вимовляють у молитві, нововведенням, то мені не подобається таке визначення, тому що вчені з числа послідовників Сунни, мають різні думки щодо неї. Не личить нам поводитися з грубим осудом щодо тих слів, які висловили деякі (вчені із числа) послідовників Сунни, які сказали, що (вимовлення слів цього благання в молитві) є одним із бажаних вчинків. Однак для людини краще прагнути слідувати Сунні.

Варто також звернути увагу на те, що деякі, хто прагне практикувати Сунну, коли моляться за одним з тих імамів, хто вимовляє благання після завершення повного прочитання Корану, покидають молитву і колектив перед останнім ракатом (під час якого вимовляється ця благання), під приводом того, що це благання є нововведенням. Така поведінка неналежна, адже вона є причиною розбіжності сердець і розбрату. Такий вчинок суперечить тому, про що говорили ватажки у знаннях (імами), адже імам Ахмад, нехай змилосердиться над ним Аллаг, не вважав вимову благання-кунут під час ранкової молитви бажаним, проте разом з цим він говорив: «Якщо людина молиться за (імамом), який вимовляє благання під час ранкової молитви, то нехай слідує за ним і вимовляє "Амін" під час цього благання».

Цьому питанню подібна також ситуація, в якій ті, хто прагне практикувати Сунну щодо кількості ракатів у молитві-таравіх, молячись за імамом, який здійснює більш ніж одинадцять або тринадцять ракатів, залишають молитву після цієї кількості (ракатів). Така поведінка також є неналежною, адже вона суперечить вчинкам сподвижників. Адже коли Усман ібн Аффан, нехай буде задоволений ним Аллаг, здійснив молитву повністю (в чотири ракати) неправильно роз'яснивши (ситуацію), сподвижники, нехай буде задоволений ними Аллаг, висловили йому своє осудження, проте разом з цим, молилися за ним і доводили її (до чотирьох ракатів разом із ним). Адже відомо,

---

⁸⁶ Аль-Бухарі (6008)

що здійснення молитви повністю (в чотири ракати) у ситуації, коли в законено її скорочувати (до двох), більше суперечить Сунні, ніж здійснення більше тринадцяти ракатів (у таравіх), і незважаючи на це, сподвижники, нехай буде задоволений ними Аллаг не відокремлювалися від Усмана і не залишали молитви разом з ним. І немає сумнівів у тому, що вони (сподвижники) більше за нас прагнули слідувати Сунні, і їхня думка більш правильна, а також вони сильніше за нас трималися за те, що містить у собі ісламський шаріат.

І ми просимо Аллага зробити всіх нас з-поміж тих, хто бачить істину і слідує за нею, а також бачить брехню брехнею і цурається її.

Питання 39: Деякі мусульмани звикли називати ніч перед двадцять сьомим днем Рамадану Ніччю Приречення. Чи є у обрання цієї дати основа, і чи є доказ цього?

Відповідь: Так, обрання цієї дати має основу, яка полягає в тому, що більш ймовірно, що ніч перед двадцять сьомим днем (Рамадана) є Ніччю приречення, як згадується це в хадисі Убейя ібн Каба, нехай буде задоволений ним Аллаг, який наводить Муслім. Висловлювання вчених щодо цього питання досягли понад сорока думок, проте правильніша думка полягає в тому, що Ніч приречення є однією з останніх десяти ночей (Рамадана), і особливо (вона може бути) однією з семи останніх ночей. (Ніччю приречення) може бути ніч перед двадцять сьомим днем (Рамадана), або - двадцять п'ятим, двадцять третім, двадцять дев'ятим, двадцять восьмим, двадцять шостим чи двадцять четвертим.

Тому людині слід старатися у всі (ці) ночі, щоб не позбутися їхньої гідності та нагороди (підготованої за поклоніння в них). Всевишній Аллаг сказав: **«Ми послали його в благословенну ніч, і Ми застерігаємо»**⁸⁷. Всемогутній і Великий Аллаг також сказав: **«Воістину, Ми послали його (Коран) у Ніч приречення. Звідки ти міг знати, що таке Ніч наперед? Ніч приречення краща за тисячу місяців. Цієї ночі ангели і Дух (Джибріл) сходять з дозволу їхнього**

---

⁸⁷ Сура «Ад-Духан», аят 3

Господа за всіма Його наказами. Вона благополучна до настання зорі»⁸⁸.

Питання 40: Якщо дотримання посту важко для (жінки), яка годує грудьми, чи можна їй не тримати піст?

Відповідь: Так, їй дозволено не тримати піст, якщо його дотримання важко для неї. Також, якщо вона побоюється що (з причини посту) її дитина не отримає достатньо молока, вона може не дотримуватися посту, а потім (має) відшкодувати піст тих днів, у які вона пропустила.

Запитання 41: В аптеках (продаються) інгалятори, які використовуються деякими астматиками. Чи дозволено тому, хто дотримується посту використовувати цей інгалятор (за призначенням) у денний час Рамадану?

Відповідь: Використання інгалятора дозволено для того, хто тримає піст і неважливо чи це буде піст в Рамадан або не в Рамадан. Це тому, що (лікарські засоби) з інгалятора не досягають шлунка, а надходять у дихальні шляхи, через які вони розкриваються, після чого людина може дихати звичайним станом. (Інгаляція) не замінює собою їжу або воду, і не надходить у шлунок у вигляді їжі чи води.

Відомо, що основа полягає дійсності посту, поки не буде доказу його недійсності з Корану, Сунни, одноголосної думки вчених чи правильного висновку за аналогією.

Запитання 42: Яка постанова щодо використання зубної пасти в денний час Рамадану?

Відповідь: Використання зубної пасти в денний час Рамадану, або (під час посту) в інший час є дозволеним, якщо вона не досягає шлунку. Однак краще її не використовувати, адже вона має сильну дію, через яку вона може проникнути в шлунок у той час, як людина цього навіть не відчує. Тому посланець Аллага, нехай благословить його

---

⁸⁸ Сура «Аль-Кадр», аяти 1-5

Аллаг і вітає, сказав Лякіту ібн Сабіру: *«Ретельно промивай ніс, якщо не тримаєш піст»*⁸⁹, тому краще тому, хто дотримується посту, не використовувати зубну пасту. У цього діяння є простір: людина може відкласти (використання зубної пасти) до завершення посту, і таким чином він захистить себе від того, що може порушити дійсність його посту.

Питання 43: Чи правда, що той, хто тримає піст, не повинен полоскати рот під час здійснення малого обмивання?

Відповідь: Ні, це неправильно. Полоскання рота є одним з обов'язкових вчинків під час здійснення малого обмивання як для того, хто тримає піст у Рамадан або в інший час, так і для того, хто не тримає піст, згідно з узагальненістю слів Всевишнього Аллага: **«Омивайте ваші обличчя»**⁹⁰. Однак (той хто тримає піст) не повинен бути надмірним в полосканні рота і промиванні носа під час посту, згідно з хадисом Лякіта ібн Сабіра, якому посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: *«Здійснюй мале обмивання належним чином, промивай місця між пальцями і ретельно промивай ніс, якщо не тримаєш піст»*⁹¹.

Питання 44: Чи порушується піст від внутрішньовенної ін'єкції?

Відповідь: Ні, піст не порушується від внутрішньовенної чи іншої ін'єкції. Однак (він порушується) якщо ця ін'єкція замінює собою їжу таким чином, що людина (після неї) не потребує їжі чи пиття. А що стосується інших ін'єкцій, то всі вони не порушують піст чи це внутрішньовенні чи інші ін'єкції, тому що ці ін'єкції не є їжею або питвом і не замінюють їх. Тому постанова щодо них не може бути такою самою, як і щодо прийому їжі або пиття.

---

⁸⁹ Ат-Тірмізі (788), Ан-Насаї (87)

⁹⁰ Сура «Аль-Маїда», аят 6

⁹¹ Див. виноску 89

Питання 45: Чи порушується піст від здачі крові для аналізу чи донорства вдень Рамадану?

Відповідь: Якщо людина здала невелику кількість крові, що не послабило її організм, то від цього її піст не порушується і неважливо чи то кров для аналізу, встановлення діагнозу чи донорства.

Якщо ж людина здала велику кількість крові, за чим слідує слабкість організму, то це порушує піст за аналогією з хіджамою (кровопусканням), яка порушує дійсність посту відповідно до Сунни.

Грунтуючись на сказане вище, мусульманину не дозволено здавати кров для донорства у великій кількості в той час, коли він дотримується обов'язкового посту. Однак (це дозволено) у разі гострої необхідності – у такій ситуації він може здати кров для донорства щоб позбавитися цієї необхідності, після чого його піст порушується, і він може їсти і пити протягом дня, а потім (він повинен) відшкодувати піст за цей день.

Питання 46: Яка постанова щодо використання сіваку⁹², тому хто тримає піст після того, як сонце відхилиться від зеніту?

Відповідь: Використання сівака, є бажаним (сунною) тому хто тримає піст і для того, хто не тримає піст. Адже хадіси про використання сівака мають загальний характер, і не виключають (його використання) ні до того, як сонце опиниться в зеніті, ні після цього.

Посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: *«Сівак очищає ротову порожнину і є причиною задоволення Господа»⁹³*, також він, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: *«Якби я (не боявся) труднощів для своєї громади, я наказав би їм користуватися сіваком перед кожною молитвою»⁹⁴*.

---

⁹² Сівак, місвак – щітка для чищення зубів, виготовлена з гілок та коріння дерева арак

⁹³ Ахмад (6\47), Ан-Насаї (5)

⁹⁴ Аль-Бухарі (887), Муслім (510)

Питання 47: Яке ваше повчання, нехай збереже вас Аллаг, деяким імама мечетей, які залишають свої мечеті в Рамадан і вирушають до Мекки для здійснення умри (малого паломництва) та молитви у Заповідній мечеті протягом цього місяця?

Відповідь: Наше настанова їм полягає в тому, щоб вони дізналися, що залишатися у своїх мечетях для об'єднання людей у ній, і виконання обов'язків, які покладені на них їхнім урядом, краще для них, ніж відправлення до Мекки для перебування та здійснення молитв там. Посланець Аллага, нехай благословить його Аллаг і вітає, не вказав на гідність відправлення до Мекки під час Рамадану, крім для здійснення умри. Пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: *«Умра під час Рамадану дорівнює (за нагородою) Хаджу»*⁹⁵, і він, нехай благословить його Аллаг і вітає, не вказав на гідність перебування в місті Мекка. Проте немає сумнівів у тому, що перебування в місті Мекка краще, ніж перебування в іншому місці, але це не стосується людини, яка пов'язана з роботою, покладеною на неї урядом, така людина зобов'язана виконувати свої обов'язки. Я раджу їм, якщо вони бажають зробити умру, то нехай вирушають (у Мекку для цього), а потім повертаються (назад) не затримуючись (у ній), для виконання обов'язків щодо їхніх братів та представників влади.

Питання 48: Деякі люди переконані в тому, що здійснення умри в Рамадан є обов'язковим для кожного мусульманина. І кожен повинен зробити це хоча б раз у житті. Чи правильно це?

Відповідь: Ні, це неправильно. Здійснення умри є обов'язковим раз у житті, а більше цього воно не є обов'язковим. Що ж до здійснення умри (саме) в Рамадан, це бажано, так як пророк, нехай благословить його Аллаг і вітає, сказав: *«Умра під час Рамадану дорівнює (за нагородою) Хаджу»*⁹⁶.

Ми просимо Всевишнього Аллага, щоб Він полегшив нам шлях до того, що Він любить, і чим Він задоволений, воістину Він щедрий.

---

⁹⁵ Аль-Бухарі (1823)

⁹⁶ Див. попередню виноску

Хвала Аллагу – Господу світів, мир і благословення нашому пророку Мухаммаду, його родині та всім його сподвижникам.